

Quickscan Archeologie

Nauerasche Vaartdijk 50, Westzaan

Gemeente Zaanstad

Figuur 1: Het plangebied op een luchtfoto uit 2005 (bron: Google Maps).

In opdracht van : Thunnissen Ontwikkeling bv

Auteur : drs. S. Moerman

Redactie : drs. A.W.E. Wilbers

Projectnummer : 45850515

Versie : 1.2

© Noordwijk, juni 2015

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijckseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk

T 071 - 402 85 86
info@idds.nl
www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGVEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

www.idds.nl

INHOUDSOPGAVE:

1. INLEIDING	3
1.1. Aanleiding	3
1.2. Doel en vraagstelling van het onderzoek	3
1.3. Ligging van het plangebied	3
1.4. Werkwijze	3
2. QUICKSCAN	4
2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap	4
2.2. Geomorfologie en bodem	4
2.3. Milieukundig onderzoek	4
2.4. Archeologische en historische waarden	5
3. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	7
3.1. Conclusies	7
3.2. Aanbevelingen	7

BIJLAGEN

1. Topografische kaart
2. Archiskaart
3. Locatiekaart
4. Periodentabel

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van Thunnissen Ontwikkeling bv heeft IDDS Archeologie een archeologische quickscan uitgevoerd voor een plangebied aan de Nauerasche Vaartdijk 50 in Westzaan, gemeente Zaanstad. Aanleiding voor dit onderzoek is een wijziging van het bestemmingsplan die de sloop van de bestaande opstallen van een verpakkingfabriek en de nieuwbouw van woningen mogelijk moet maken. De exacte verstoringsdieptes die gemoeid zijn met de sloop en nieuwbouw zijn in dit stadium van de planvorming nog niet bekend.

1.2. Doel en vraagstelling van het onderzoek

Een quickscan is een beperkt bureauonderzoek en heeft tot doel om in een vroeg stadium van de planvorming een inschatting te geven of, in hoeverre en op welke manier archeologisch onderzoek noodzakelijk zal zijn alvorens graafwerkzaamheden plaats gaan vinden in het kader van de planvorming. Deze quickscan kan niet beschouwd worden als een onderdeel van een inventariserend archeologisch onderzoek.

1.3. Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt ten oosten van de Nauerasche Vaartdijk (Bijlage 1 en 2). De locatie ligt op drie kadastrale percelen (Westzaan B 3728, 2496 en 3396) en is circa 4900 m² groot.

1.4. Werkwijze

Bij het opstellen van deze quickscan is gebruik gemaakt van de cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Zaanstad en van de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), de archeologische monumentenkaart (AMK) en ARCHIS-III van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Ook is aanvullende informatie verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder enkele topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw (watwaswaar.nl).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en de geomorfologische kaarten van Nederland (via Archis) en grondboringen uit DinoLoket gebruikt. Ook zijn gegevens gebruikt van een in het plangebied uitgevoerd verkennend bodemonderzoek (BK Ingenieurs, M. de Wal, 13-03-2014).

Voor de in deze quickscan gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 4.

2. Quickscan

2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

Tijdens de laatste ijstijd was er in Nederland sprake van grootschalige verstuingen van zand en leem wegens de schaarse vegetatie ten gevolge van het koude en droge klimaat. Hierdoor werd over grote gebieden in Noord-Holland dekzand afgezet, dat geologisch gezien tot de Formatie van Bostel wordt gerekend (De Mulder et al. 2003). Aan het begin van het Holoceen, circa 11.500 jaar geleden, smolt het landijs ten gevolge van een sterke temperatuurstijging en trad met name aan het begin van het Holoceen een sterke zeespiegelstijging op. Vanaf ongeveer 8000 jaar geleden kwam het zuidwestelijk deel van Nederland onder invloed te staan van de zee. Op de grens tussen het “droge” land en de zee ontstond een zone die het meest lijkt op de huidige Waddenzee. Net als bij de Waddenzee bestond deze zone uit een eilandenboog met daarachter, in landwaartse richting, een zone met zandbanken. Achter de zandbanken lag een gebied met kwelders en slikken, dat doorsneden was met verschillende kreekgeulen. Bij hoogtij overstromden deze kreken en werd door het water klei afgezet op de kwelders en slikken. De sterke zeespiegelstijging duurde tot circa 5000 jaar geleden waarna deze geleidelijk afnam. Hierdoor kon de Nederlandse kust zich uitbreiden en ontstond een brede reeks strandwallen die het achterland beschermde tegen overstromingen vanuit de zee. Achter de strandwallen ontstond een relatief rustig en vochtig milieu, waarin op grote schaal veenvorming kon optreden (Hollandveen Laagpakket, De Mulder et al. 2003). Door verzoeting van het grondwater werd veenvorming aanvankelijk gekenmerkt door de ontwikkeling van eutroof (voedselrijk) riet- en broekveen. In gebieden buiten de invloedzone van voedselrijke rivieren vormde zich na verloop van tijd vooral oligotroof (voedselarm) veenmosveen. De voedselarme condities waren een gevolg van de grote dikte van het veenpakket waardoor planten met hun wortels niet meer het voedselrijke grondwater konden bereiken. In de Middeleeuwen is het veengebied ontgonnen en grootschalig afgegraven.

2.2. Geomorfologie en bodem

Op de geomorfologische kaart wordt het plangebied als bebouwd aangegeven. Langs het water ligt een lage dijk (kaartcode D1). Ten oosten daarvan komt een ontgonnen veenvlakte met petgaten (kaartcode 2M47) voor. Uit boringen die beschikbaar zijn in DinoLoket blijkt dat het dekzand in het plangebied zich bevindt op ongeveer 17,5 m –mv.

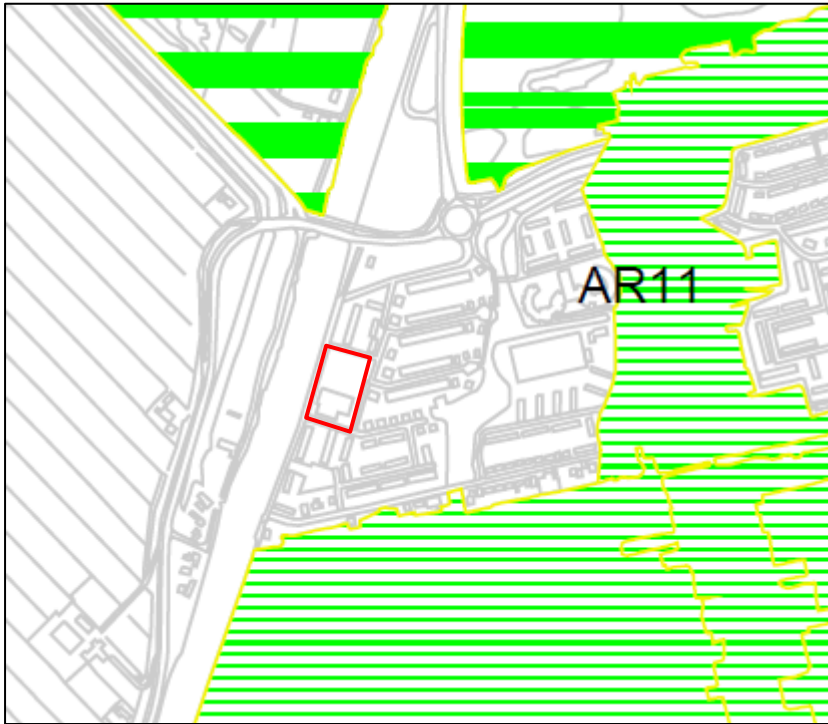
Ook op de bodemkaart is het plangebied gelegen in bebouwd gebied. Op basis van omliggende eenheden bestaat de bodemopbouw waarschijnlijk uit koopveengronden op veenmosveen (kaartcode hVs) met grondwatertrap I of uit petgaten (kaartcode AP). De koopveengronden hebben een matig veraarde bovengrond waarin als gevolg van het opbrengen van slootbagger ook veel klei voorkomt. Grondwatertrap I houdt in dat de grondwaterstanden in de zomer zeer hoog liggen en dat grote gedeelten in de winter onder water staan. Petgaten zijn het resultaat van verving. Doordat de veenputten veelal zijn opgevuld met bagger en klei vanuit de sloten of met van elders afgevoerd materiaal variëren deze gronden van plaats tot plaats sterk in opbouw.

2.3. Milieukundig onderzoek

In het kader van een verkennend bodemonderzoek is het plangebied in 2014 met grondboringen onderzocht (de Wal 2014). Uit het historisch onderzoek was gebleken dat het gebied tussen 1953 en 1960 in gebruik is geweest als stortterrein voor vliegafval afkomstig van een Amsterdamse elektriciteitscentrale. De bodem is daarbij opgehoogd met gemiddeld 3,5 m vliegafval. Ten behoeve van de inrichting als woonwijk is in 1993 een meter schoon zand aangebracht. De boringen, die gelijkmatig zijn verdeeld over het hele plangebied tot maximaal 3,0 m –mv, hebben dit beeld bevestigd. De bodem bestaat tot 0,7 à 1,0 m –mv uit opgebracht zand en daaronder bevindt zich een vliegafvalslaag tot minimaal 3,0 m –mv. De grondwaterstand is tijdens de veldwerkzaamheden (uitgevoerd op 13-02-2014) aangetroffen tussen 0,6 en 1,3 m –mv.

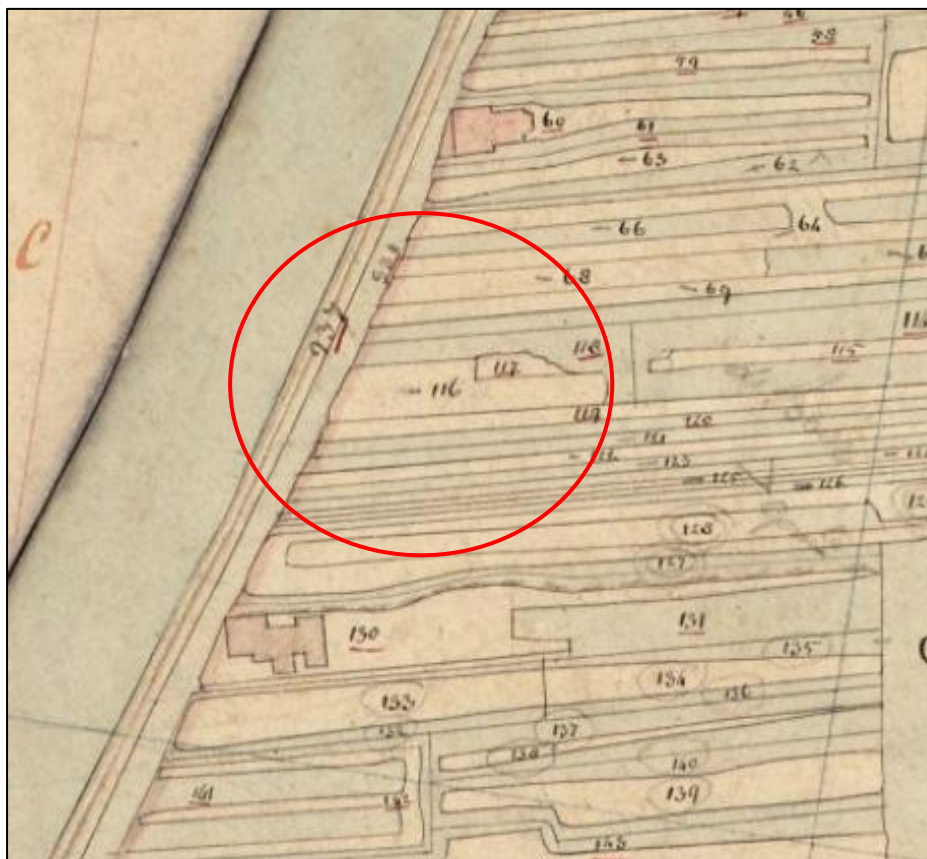
2.4. Archeologische en historische waarden

Het plangebied staat op de IKAW aangegeven als ongekarteerd vanwege de ligging in bebouwd gebied. Op het vigerende bestemmingplan is het plangebied geen archeologisch waardevol gebied. Dit komt overeen met de waarde volgens de cultuurhistorische waardenkaart (Figuur 2).

Figuur 2: Uitsnede van de Cultuurhistorische Waardenkaart Zaanstad, met daarop aangegeven het plangebied (rood omlijnd).

Op het minuutplan is het plangebied onbebouwd en gelegen in een gebied met petgaten (Figuur 3). Deze situatie bleef gelijk tot de inrichting van het gebied als bedrijventerrein en het storten van vliegas in de jaren vijftig van de 20^e eeuw.

Figuur 3: Het plangebied (binnen de rode cirkel) op het minuutplan uit begin 19e eeuw.

3. Conclusies en aanbevelingen

3.1. Conclusies

Op basis van de uitgevoerde quickscan kan geconcludeerd worden dat de kans op het aantreffen van archeologische waarden binnen de grenzen van het plangebied zeer klein is. Het plangebied is gelegen in een veengebied dat vanaf het ontstaan er van niet interessant zal zijn geweest voor bewoning. Ook de onderliggende waddenzeeafzettingen waren niet geschikt voor bewoning. Het dekzand ligt dusdanig diep (ca. 17,5 m –mv) dat dit met de geplande werkzaamheden niet zal worden verstoord.

Het grootste deel van het veengebied is afgegraven, wat geresulteerd heeft in een petgatengebied. In de 20^e eeuw zijn de petgaten opgevuld en is het terrein opgehoogd met minimaal 3 m vliegias en zand.

3.2. Aanbevelingen

Voor het plangebied geldt een zeer lage archeologische verwachting. Op basis van de quickscan wordt aanbevolen om geen archeologisch onderzoek uit te laten voeren in het plangebied.

Wij wijzen u er graag op dat indien archeologische waarden worden aangetroffen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemeld dienen te worden. Dit kan door het invullen van het vondstmeldingsformulier op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (www.cultureelerfgoed.nl) of door contact op te nemen met de InfoDesk (info@cultureelerfgoed.nl).

Bijlage 1. Topografische kaart

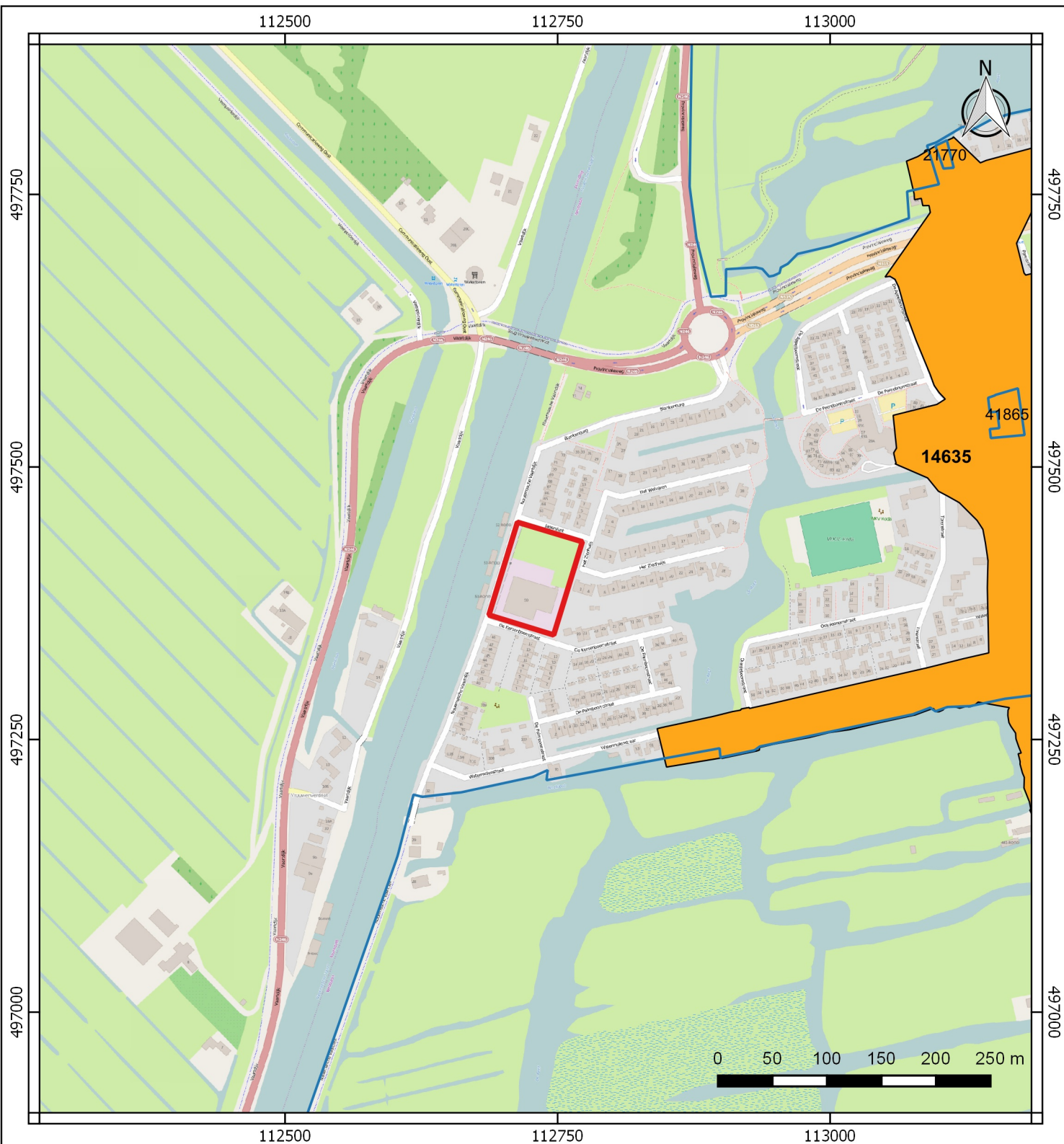

Legenda

 plangebied

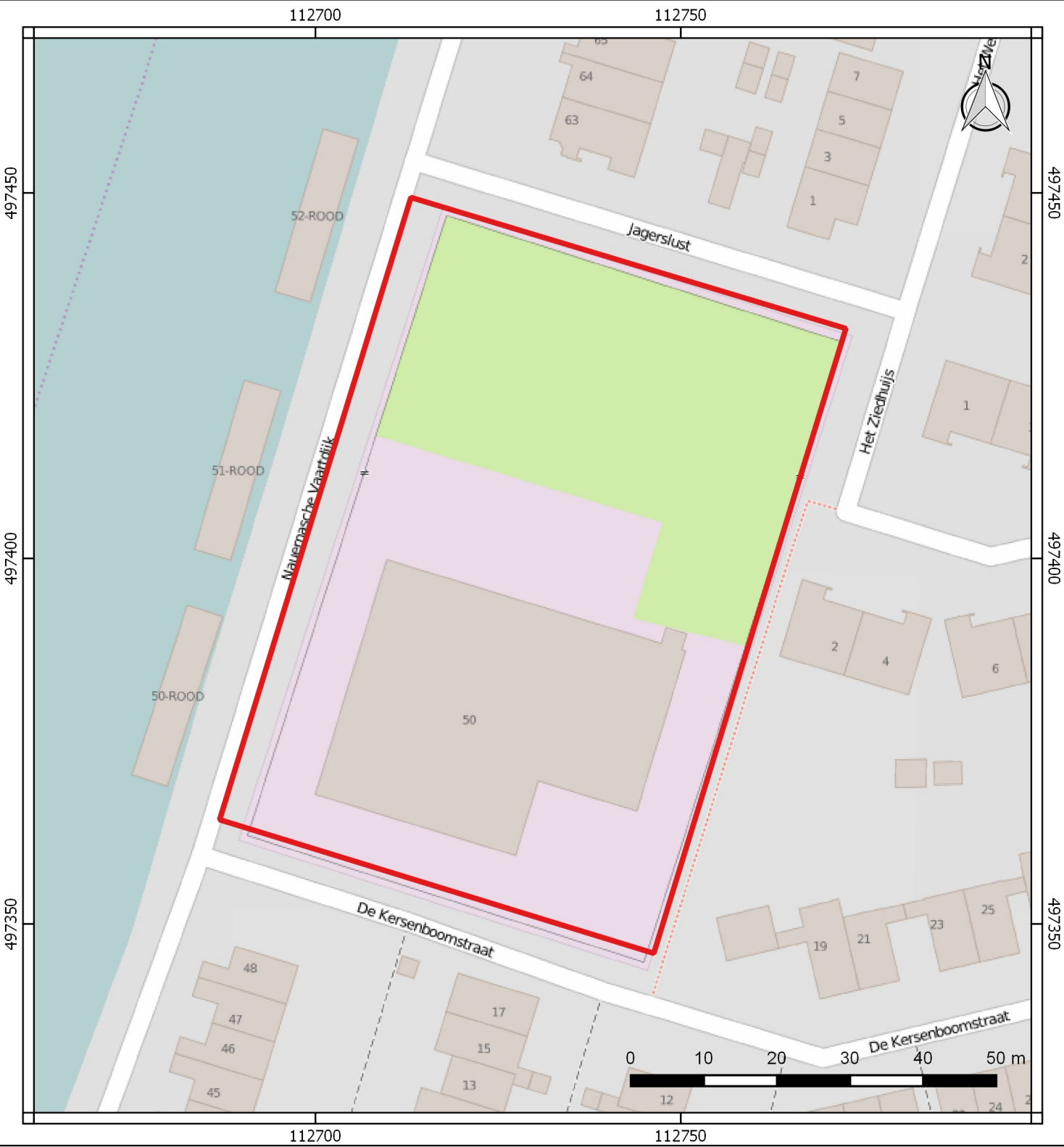
Bijlage 2. Archisinformatie kaart

Legenda

- plangebied
- Onderzoeksmelding
- Archeologische terreinen
- Terrein van hoge archeologische waarde

Bijlage 3. Locatiekaart

Legenda

 plangebied

Bijlage 4: Periodentabel

